

Simon KUŠAR
Barbara LAMPIČ

Opredelitev prednostnih območij za reaktivacijo funkcionalno neizkoriščenega prostora

Opredelitev prednostnih območij za reaktivacijo je postopek, ki na osnovi vrednotenja izbranih prostorskih, okoljskih in institucionalnih značilnosti funkcionalno degradiranih območij (v nadaljevanju: FDO) nakaže, katera območja je mogoče hitreje uporabiti kot prostorsko podlago za nov gospodarski oziroma širši družbeni razvoj. Poleg predstavitve pristopa k vrednotenju stopnje primernosti za reaktivacijo FDO v prispevku predstavljamo prve ocene že evidentiranih FDO v Sloveniji (vrednotili smo 325 FDO v sedmih statističnih regijah) ter kritično opozarjamo na praktično vlogo takega pristopa in mogočo nadaljnjo uporabo rezultatov. Ocenjujemo, da je med obravnavanimi FDO 69 % (224 od skupaj 325) teh primernih ali srednje primernih za

reaktivacijo. Z nekaterimi konkretnimi primeri aktiviranih območij v zadnjem letu prikazemo ustreznost predstavljenega modela ter tudi argumentiramo prednosti in slabosti našega pristopa, pokazalo pa se je tudi, da je predstavljeni pristop za raven strateškega odločanja tudi neposredno uporaben.

Ključne besede: funkcionalno degradirana območja, pristop/model za vrednotenje, prednostna območja za reaktivacijo, strateške usmeritve, Slovenija

1 Uvod

Obravnava funkcionalno neizkoriščenega prostora zajema štiri med seboj soodvisne in v logičnem zaporedju povezane faze: identifikacijo funkcionalno neizkoriščenega prostora (popis degradiranih območij), opredelitev prednostnih območij za reaktivacijo, načrtovanje reaktivacije in reaktivacija, ki zajema fizične posege za uveljavitev nove funkcije (nekdanjega) funkcionalno neizkoriščenega prostora ali pa povrnitev v prvotno rabo (Petriková in Finka, 2006). Opredelitev prednostnih območij za reaktivacijo je postopek, ki na osnovi vrednotenja prostorskih, okoljskih in institucionalnih značilnosti degradiranih območij nakaže, katera območja je mogoče najhitreje uporabiti kot prostorsko podlago za nov gospodarski oziroma širši družbeni razvoj.

V preteklosti je bilo razvitih že več pristopov vrednotenja degradiranih območij in opredelitve prednostnih območij za reaktivacijo (na primer Ferber in Grimski, 2002; internet 1; Spasovova, 2004, navedeno v Vojvodiková idr., 2011). V modele so vključene štiri skupine dejavnikov, ki vplivajo na možnosti za reaktivacijo degradiranih območij: razvojni potencial regije, ki opredeljuje širši družbeno-gospodarski okvir reaktivacije degradiranih območij, normativni okvir, ki spodbuja in usmerja reaktivacijo, ekonomski vidik oziroma ekonomska upravičenost – profitabilnost reaktivacije in prostorske zna-

čilnosti degradiranih območij, predvsem lega, infrastrukturna opremljenost, lastništvo, razvojne ovire in planska urejenost.

Za vrednotenje funkcionalno neizkoriščenega prostora z vidika stopnje primernosti za reaktivacijo smo v okviru projekta CRP V6-1510 »Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitev ažurnega registra« (financerja Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije ter Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo) oblikovali nov pristop, ki konceptualno izhaja iz dosedanjih izkušenj pri vrednotenju potencialov za reaktivacijo degradiranih območij, vendar jih pomembno nadgrajuje z večjim številom vrednotenih spremenljivk. Pri tem smo kar najbolj vključevali podatke, ki smo jih pridobili s terenskim evidentiranjem funkcionalno degradiranih območij, to je »nezadostno izkoriščenih ali zapuščenih območij z vidnim vplivom predhodne rabe in zmanjšano uporabno vrednostjo, ki lahko predstavlja potencial za razvoj« (Celovita metodologija ..., 2017). Tak pristop omogoča bolj poglobljeno problemsko obravnavo širših geografskih značilnosti FDO, s čimer smo izboljšali moč odločanja glede njihove primernosti za reaktivacijo. Kljub temu pa so rezultati analize le prva ocena, ki prikazuje mogoče ovire pri načrtovanju reaktivacije FDO.

Pristop za vrednotenje stopnje primernosti za reaktivacijo FDO smo preizkusili v sedmih izbranih statističnih regijah v Sloveniji, v katerih je poleti leta 2016 potekal terenski popis FDO: gorenjska, goriška, jugovzhodnoslovenska, podravska, pomurska, posavska in zasavska statistična regija. V njih je bilo evidentiranih 444 FDO s skupno površino skoraj 1.700 ha. Namen prispevka sta opredelitev pristopa k vrednotenju stopnje primernosti za reaktivacijo FDO in prikaz prvih rezultatov vrednotenja evidentiranih FDO v izbranih statističnih regijah v Sloveniji.

2 Pristop za opredelitev prednostnih območij za reaktivacijo FDO

Pristop za opredelitev prednostnih območij za reaktivacijo temelji na vrednotenju štirih kriterijev, ki so analizirani z več kazalniki:

- opuščeno: vrednotenje stopnje in časa opuščeni FDO;
- lastništvo: vrednotenje tipa lastništva;
- načrtovalsko-lokacijski: vrednotenje prometne dostopnosti, planske opredelitve in razvojnih načrtov občin;
- varstveno-okoljski: vrednotenje okoljskih vidikov (na terenu zabeleženih sumov, da obstaja okoljska degradacija, prisotnost varstvenih režimov itd.).

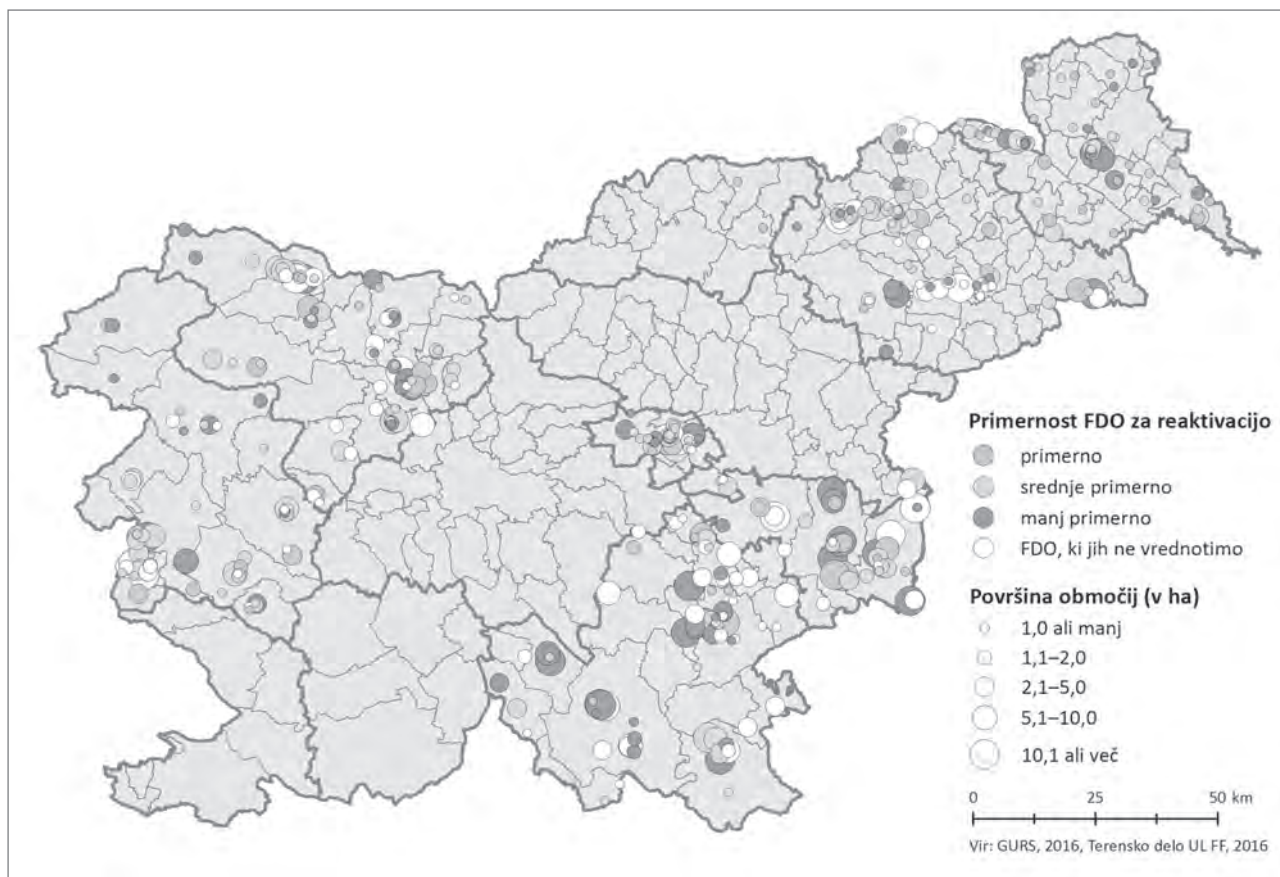
Vsak kriterij smo ocenili glede na tri stopnje primernosti za reaktivacijo, ki kažejo na potrebo po oblikovanju in izvedbi posebnih ukrepov za njihovo oživitev: ni omejitev oziroma je primerno za reaktivacijo (geografske značilnosti FDO ne zahtevajo posebnih posegov pred izvedbo reaktivacije), manjše ovire oziroma manj primerno za reaktivacijo in večje omejitve, kjer se zaradi specifičnih značilnosti FDO pričakuje večji napor za ponovno oživitev območja. Kriteriji so po svoji vlogi enakovredni. Kazalniki so kvantitativno ovrednoteni: njihova kombinacija ali seštevek je osnova za vrednotenje posameznega FDO. Večina informacij za vrednotenje izhaja iz popisnih podatkov o FDO, del pa iz javno dostopnih prostorskih baz oziroma pravnih režimov. Končna (kvalitativna) ocena primernosti za reaktivacijo je sestavljena iz kombinacije črk A, B in C, ki v sebi skrivajo pomembne informacije glede geografskih značilnosti funkcionalno degradiranih območij. Kombinacija črk BAAA pri FDO pridobivanja mineralnih surovin – FDO rudnika Kajzer v Idriji tako na primer pomeni, da je FDO že več kot pet let opuščeno, v javni lasti, z ugodnimi načrtovalsko-lokacijskimi značilnostmi in brez varstveno-okoljskih omejitev, kombinacija črk CACC pri FDO Pekopur v Trzinu pa prikazuje 3–5 let pretežno opuščeno FDO v javni lasti, neugodne načrtovalsko-lokacijske značilnosti in večje varstveno-okoljske omejitve. V nadaljevanju je bilo izvedeno

Slika 1: Funkcionalno degradirano območje Kajzer v Idriji (a) in Pekopur v Trzinu (b) (foto: Luka Verlič)

tudi vrednostno kvantitativno vrednotenje (ponderiranje in ponovna kategorizacija). To je ocena, ki na osnovi specifičnih potreb po podrobnejši obravnavi FDO razvrsti v za reaktivacijo primerna, srednje primerna in manj primerna FDO. Tak pristop je pokazal, da je FDO Kajzer primerno za reaktivacijo, saj vse značilnosti FDO omogočajo relativno hitro oblikovanje načrta in izvedbe reaktivacije, medtem ko pri reaktivaciji FDO Pekopur lahko pričakujemo dodatne napore zaradi večjega števila deležnikov, ki bodo vključeni v načrtovanje in izvedbo reaktivacije, izboljšati bo treba prometno dostopnost, urediti ustrezno namensko rabo, preveriti sume, da obstaja okoljska degradacija, in zaradi prisotnosti kulturne dediščine pripraviti konservatorski načrt.

V analizo niso bili vključeni vsi podtipi FDO, saj nekateri od njih zahtevajo zelo specifične ukrepe za reaktivacijo, morajo se prilagajati obstoječi (namenski) rabi, gradbeni strukturi itd. ali pa gre za območja, za katera je najprimernejša povrnitev v prvotno stanje (renaturacija). Zato smo model preizkusili na nekoliko manjšem številu evidentiranih FDO v Sloveniji: od skupaj 444 FDO smo preverili 325 območij, kar je 73,2 %.

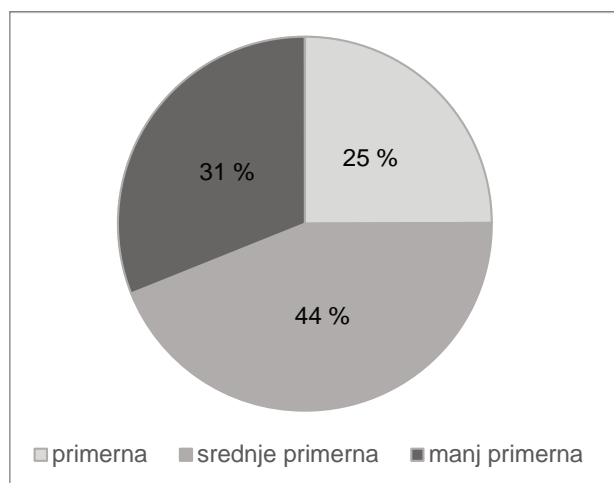
Slika 2: Primernost FDO za reaktivacijo v izbranih statističnih regijah v Sloveniji (vir: Celovita metodologija ..., 2017)

3 Ocena primernosti FDO za reaktivacijo v izbranih statističnih regijah v Sloveniji

V sedmih obravnavanih statističnih regijah v Sloveniji smo z ocenjevanjem primernosti FDO za reaktivacijo opredelili 81 primernih območij s skupno površino 237 ha, 143 srednje primernih območij s skupno površino 308,7 ha in 101 manj primernih FDO s skupno površino 655,7 ha. Povprečna velikost FDO, primernih za reaktivacijo, je 2,9 ha, srednje primernih 2,2 ha in manj primernih 6,5 ha.

Od 325 vrednotenih FDO jih je bilo 69 % ocenjenih kot primernih ali srednje primernih za reaktivacijo, upoštevajoč njihovo površino pa je takih območij 45 %. Približno pri tretjini FDO je mogoče pričakovati zahtevnejše načrtovanje reaktivacije, saj so z vidika modela ocenjena kot manj primerna za hitro reaktivacijo, z vidika večje razpoložljive površine pa bi bila ta območja zanimiv prostor za umeščanje novih dejavnosti.

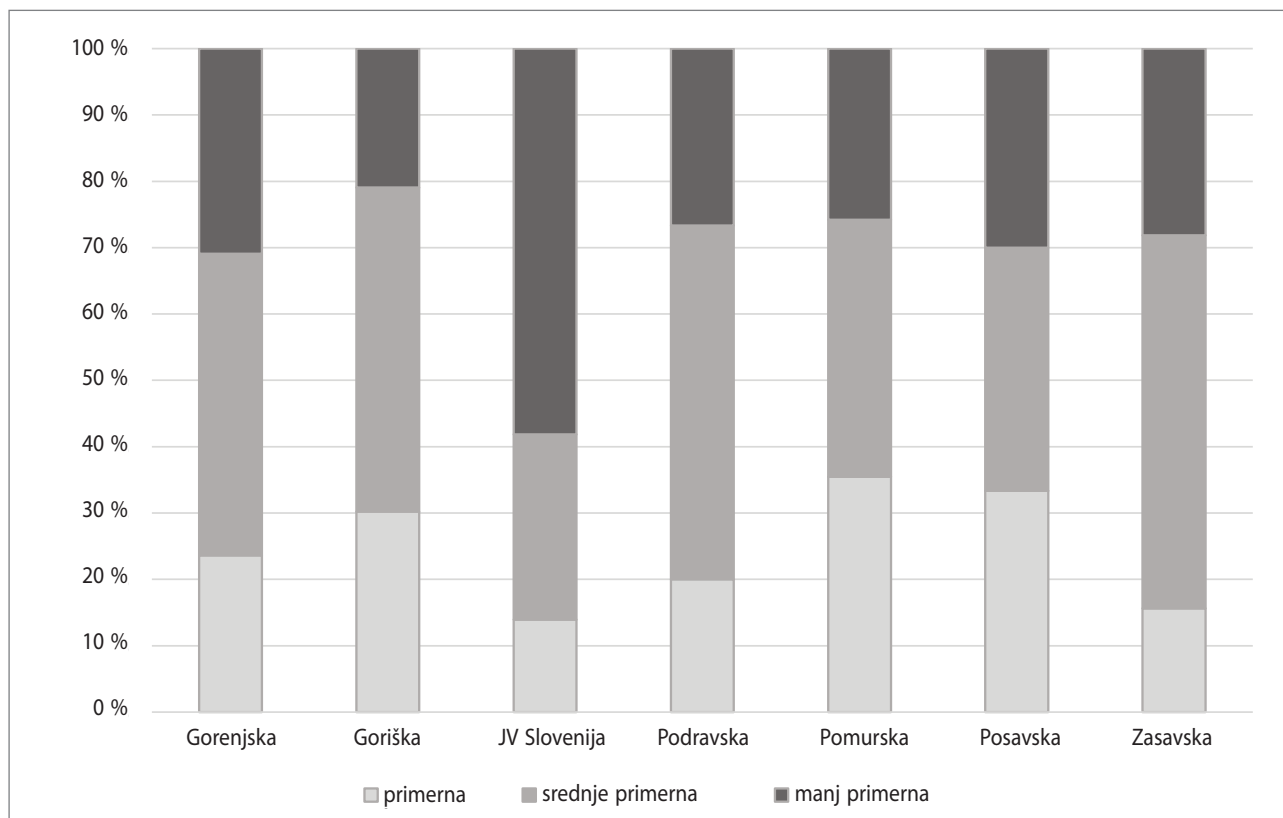
Pri večini izbranih statističnih regij je primernih ali srednje primernih za reaktivacijo okrog 70 % FDO, pri čemer odstotaka goriška statistična regija z deležem primernih in srednje

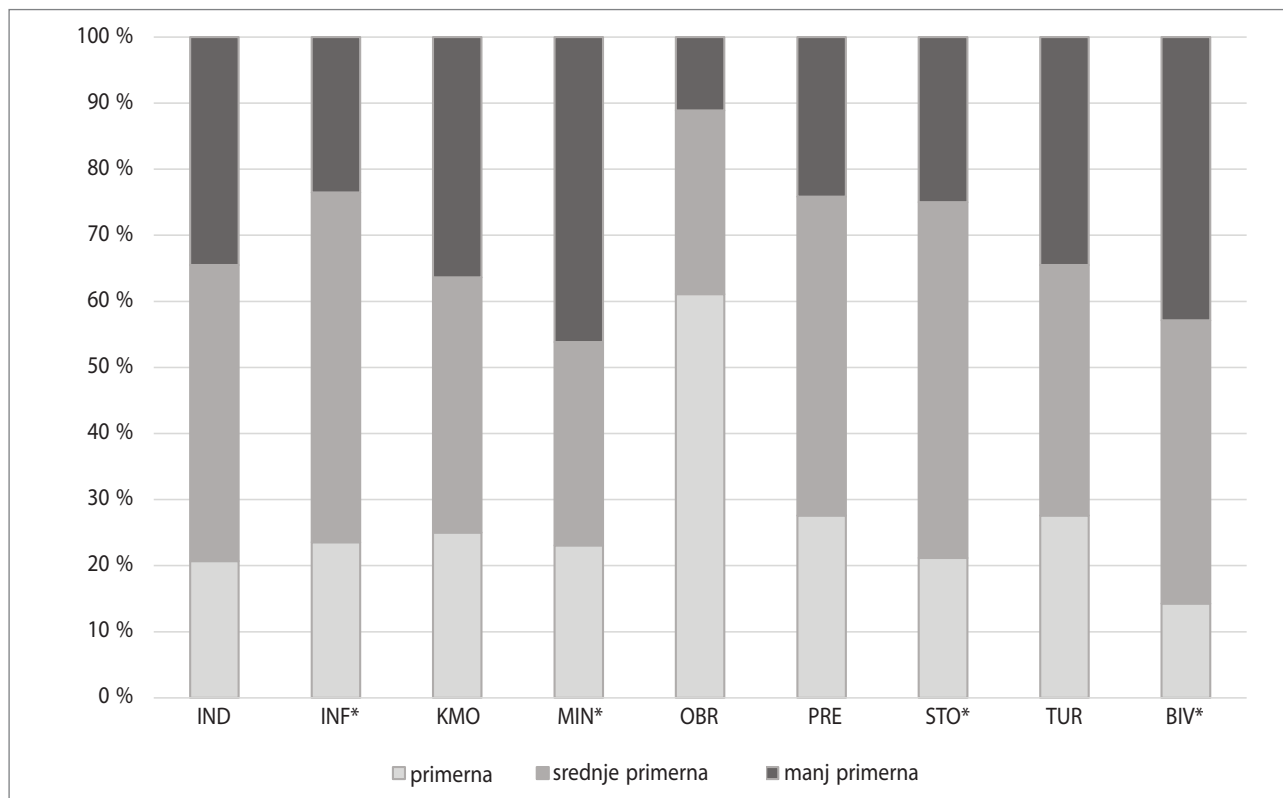
Slika 3: Struktura FDO z vidika primernosti za reaktivacijo (vir: Celovita metodologija ..., 2017)

primernih FDO za reaktivacijo skoraj 80 %, medtem ko se v jugovzhodnoslovenski statistični regiji srečujejo z večjimi izzivi pri reaktivaciji FDO, saj je le dobrih 40 % FDO primernih ali srednje primernih za reaktivacijo.

Notranja struktura primernih in srednje primernih FDO za reaktivacijo je ugodnejša v pomurski in posavski statistični regiji, kjer je delež FDO, primernih za reaktivacijo, nad povprečjem

Slika 4: Struktura FDO z vidika primernosti za reaktivacijo po izbranih statističnih regijah (vir: Celovita metodologija ..., 2017)

Slika 5: Struktura FDO z vidika primernosti za reaktivacijo po tipih FDO (vir: Celovita metodologija..., 2017)

Opombe: IND – FDO industrijskih in obrtnih dejavnosti; INF – FDO infrastrukture; KMO – FDO kmetijske dejavnosti; MIN – FDO pridobivanja mineralnih surovin; OBR – FDO obrambe; PRE – FDO prehodne rabe; STO – FDO storitvenih dejavnosti; TUR – FDO turistične, športnorekreacijske in športne dejavnosti; BIV – FDO za bivanje; * – izbrani podtipi

Preglednica 1: Struktura FDO z vidika primernosti za reaktivacijo v mestnih in nemestnih naseljih

	Mestna naselja	»Nemestna« naselja
Število FDO	164	161
Delež od vseh FDO	77,1 %	69,8 %
Skupna površina	577 ha	624 ha
Povprečna velikost	3,5 ha	3,9 ha
Delež primernih in srednje primernih FDO za reaktivacijo	73,1 %	65,8 %
Površina primernih in srednje primernih FDO za reaktivacijo	282 ha	263 ha

Vir: Celovita metodologija ..., 2017

in presega 30 %. V nasprotju z njima se v zasavski statistični regiji soočajo z relativno skromnim deležem FDO, primernih za reaktivacijo (le 15 % oziroma 5 FDO), podobno stanje pa je tudi v jugovzhodnoslovenski statistični regiji (14 % oziroma 6 FDO). Največja skupna površina funkcionalno neizkoriščenega oziroma slabše izkoriščenega prostora, ki bi bila primerna ali srednje primerna za reaktivacijo, je v gorenjski in posavski statistični regiji (v vsaki po 106 ha).

Z vidika primernosti za reaktivacijo so najprimernejša FDO obrambe, zaščite in reševanja, kjer skoraj 90 % FDO izkazuje primernost ali srednje primernost za reaktivacijo. Večina tipov FDO ima med 65 in 75 % primernih ali srednje primernih FDO za reaktivacijo, nižji deleži so le pri FDO pridobivanja mineralnih surovin in pri FDO za bivanje. Pri teh dveh tipih FDO je zato mogoče pričakovati večje napore pri reaktivaciji, praviloma ta območja zahtevajo celovito predhodno sanacijo različnih starih bremen oz. vrst degradacije (okoljska, fizična ipd.).

V mestnih naseljih^[1] smo z vidika primernosti za reaktivacijo vrednotili 164 FDO, v »nemestnih« naseljih pa 161. V obeh tipih naselij po številu prevladujejo FDO industrijskih in obrtnih dejavnosti, le da se je v mestnih naseljih v ta tip FDO uvrstila skoraj polovica vrednotenih FDO (41,2 %), medtem ko je v »nemestnih« naseljih ta prevlada manj izrazita (29,6 % vrednotenih FDO). V »nemestnih« naseljih je pomemben delež FDO kmetijskih dejavnosti (24,1 %), medtem ko v mestnih naseljih ta tip FDO nima vidnejše vloge. V »nemestnih« naseljih so številčno bolj prisotna še FDO turistične, športno-rekreacijske in športne dejavnosti, medtem ko so v mestnih naseljih opaznejši deleži FDO infrastrukture, FDO prehodne rabe in FDO storitvenih dejavnosti.

Glede na število FDO, ki smo jih vrednotili z vidika primernosti za reaktivacijo, torej ni večjih razlik med mestnimi in »nemestnimi« naselji. Večje razlike pa so v površini FDO, saj so FDO zunaj mestnih naselij v povprečju večja za 0,4 ha – v »nemestnih« naseljih je površina vrednotenih FDO za skoraj 50 ha večja kot v mestnih naseljih. Največje razlike med obema kategorijama naselij so pri deležu primernih in srednje

primernih FDO za reaktivacijo. V mestnih naseljih je ta delež višji (73,1 %) in skoraj enak povprečju izbranih statističnih regij (73,2 %), medtem ko v »nemestnih« naseljih ta delež znaša le 65,8 %.

Čprav sta po površini primernih in srednje primernih FDO za reaktivacijo obe kategoriji naselij pretežno izenačeni, je treba opozoriti na razmerje med primernimi in srednje primernimi FDO za reaktivacijo ter manj primernimi FDO glede na površino. V primeru mestnih naselij sta razmerji uravnoteženi (282 ha primernih in srednje primernih FDO za reaktivacijo oziroma 295 ha manj primernih površin FDO), medtem ko v »nemestnih« naseljih njihova površina (skupaj 361 ha) za skoraj 100 ha presega površino primernih in srednje primernih FDO za reaktivacijo (263 ha). Pokazalo se je namreč, da so manj primerna FDO za reaktivacijo v »nemestnih« naseljih nadpovprečno velika (6,4 ha).

4 Preveritev vrednosti sistema za ocenjevanje primernosti FDO za reaktivacijo na izbranih primerih

Ustreznost predlaganega modela oz. prostorsko-podatkovnega sistema za ocenjevanje primernosti posameznega FDO za reaktivacijo najlažje preverimo s prikazom dejanskih razmer na izbranih primerih. Zavedamo se, da vzpostavljen sistem za prvo preveritev primernosti v posameznih primerih zaradi različnih razlogov ni vedno optimalen, nekateri že realizirani projekti reaktivacije v zadnjih mesecih pa kažejo, da je predstavljeni pristop uporaben (za raven strateškega odločanja). V nadaljevanju predstavljamo tri primere FDO, ki smo jih na terenu evidentirali in popisali maja 2016, ocenili njihovo primernost za reaktivacijo z modelom, na vseh območjih pa je v zadnjem letu prišlo do oživitve dejavnosti (reaktivacije).

Prvo podrobneje predstavljeno FDO je popolnoma opuščeno območje storitvenih dejavnosti v mestnem središču Murske Sobotice. Območje, znano kot **Družbena prehrana**, je ponujalo hrano (predvsem so skrbeli za prehrano delavcev velikih podjetij, npr. Mure) in prostore za številne družabne dogodke v

regiji. Objekt Družbene prehrane je (bil) popolnoma opuščen od leta 2008, torej skoraj desetletje. Skupaj s pripadajočimi funkcionalnimi zemljišči je bilo območje nevzdrževano in je vsa ta leta predstavljala motnjo, tudi vidno degradacijo v mestnem središču.

Načrti za reaktivacijo območja so se spreminjali skupaj z lastništvom, danes pa je lastnik javno podjetje Center za ravnanje z odpadki Puconci d. o. o. (CEROP). Še do leta 2016 je prevladovala ideja, da se na opuščenem območju uredi center ponovne uporabe (internet 4), na koncu pa je bil sprejet načrt za vzpostavitev medgeneracijskega središča (internet 3), ki bo dejansko izkoristilo obstoječo gradbeno strukturo z nadgradnjo in dozidavo obstoječega objekta. Pritličje objekta bo namenjeno druženju vseh generacij ob izvajanju različnih programov, z dograditvijo obstoječega objekta pa bo izgrajenih še šestnajst stanovanj različnih velikosti. Vsebina dejavnosti oz. programov bo namenjena mladim in starejšim generacijam, njihove dejavnosti pa bodo povezane z različnimi znanji in spretnostmi oblikovanja, šivanja in predelave oblek in izdelkov, potekalo bo tudi varovanje otrok v času zunaj delovnega časa vzgojno-varstvenih zavodov. Objekt bo upravljajo socialno podjetje, ki bo združevalo različne profile poklicev in ponujalo rešitve za tiste posameznike, ki je v tem trenutku ne ponuja skoraj nihče več, vsaj v smislu nekdanje medgeneracijske pomoči in solidarnosti (internet 3). Realizacija projekta bo predvidoma hitra, načrtuje se, da bo Medgeneracijsko središče Murska Sobota zaživelo do konca leta 2017.

Glede na značilnosti območja in analizo relevantnih podatkov smo po modelu za reaktivacijo ocenili območje Družbene prehrane kot primerno za reaktivacijo (pričakuje se razmeroma malo ovir v procesu ponovne oživitve). Kvalitativna ocena vseh štirih kriterijev je območje opisala z oznako BBAA, kar opisno pomeni več kot pet let popolnoma opuščeno FDO v zasebni lasti enega lastnika z ugodnimi načrtovalsko-lokacijskimi značilnostmi in brez varstveno-okoljskih omejitev. Z nadaljnjim kvantitativnim vrednotenjem smo območje ocenili z razmeroma visoko vrednostjo, s 16 od skupaj 20 mogočimi točkami. Primer kaže, da je preprosta ocena razmer z modelnim pristopom pravilno nakazala, da na obravnavanem območju razmere dovoljujejo razmeroma hitro reaktivacijo, trenutno potekajoča gradnja pa to tudi potrjuje.

Drug primer realizirane oživitve FDO, ki smo ga prav tako prepoznali kot degradirano območje in njegovo možnost za reaktivacijo ocenili z našim modelom, je **Gradbišče trgovine Tuš** v Kranju. Glede na tip smo ga predelili kot FDO prehodne rabe, podtip opuščenega gradbišča. Gradbišče trgovine Tuš je locirano na vzhodnem robu Kranja, v neposredni bližini Cineplexa in Qlandie. Skoraj 2,5 ha veliko gradbišče je opuščeno od leta 2014, nedokončanje investicije pa je vezano na finančne

Slika 6: Še maja leta 2016 so bili načrti, vezani na prenovo Družbene prehrane v Murski soboti, nejasni (a), marca 2017 pa so se že začela gradbena dela na objektu (b) (foto: Tatjana Kikec).

težave Tuša. Območje je prešlo v lastništvo NLB Leasinga, namenska raba v OPN pa je ostala nespremenjena – območje je za stanovanja in centralne dejavnosti. V letu 2017 se je na približno tretjini območja začela gradnja trgovine Eurospin s parkirišči. Poleti 2017 so dela že v končnih fazah, medtem ko zemljišča na preostalem delu gradbišča ostajajo prazna in se zaraščajo, tam so odloženi tudi gradbeni odpadki. Na delu evidentiranega območja so tudi (neurejeni) vrtički.

Z vrednotenjem razmer smo območju pripisali oznako ABAC (ocena opozarja na popolnoma opuščeno FDO v zasebni lasti enega lastnika z ugodnimi načrtovalsko-lokacijskimi značilnostmi in večjimi varstveno-okoljskimi omejitvami), kvantitativna ocena 14 pa pomeni, da je območje primerno za reaktivacijo. To primernost deloma potrjuje realizirana investicija in gradnja trgovine Eurospin.

Tretji primer FDO storitvenih dejavnosti je **Trgovina Merkur** ob Ptujski cesti v Mariboru, ki se je leta 2008 popolnoma izpraznilo s preselitvijo trgovine na drugo lokacijo. Gre za primer območja, na katerem ni prišlo do celovite prenove, ampak se je s prodajo začela njegova postopna reaktivacija (optika Julius, trgovina z avtodeli idr.).

Slika 7: Opuščeno gradbišče načrtovane izgradnje trgovine Tuš v vzhodnem delu Kranja je dolga leta samevalo (a), leta 2017 pa je ponovno oživel. Na približno tretjini površine območja se izvajajo gradbena dela (gradnja trgovine Eurospin) (b) (foto: Luka Verlič).

Območje je bilo zaradi svojih značilnosti ocenjeno z BCBB, kvantitativno pa je bila ocena primernosti komaj 10. Opisano FDO lahko označimo kot več kot pet let popolnoma opuščeno FDO v zasebni lasti več lastnikov z manj ugodnimi načrtovalsko-lokacijskimi značilnostmi in manjšimi varstveno-okoljskimi omejitvami. Po našem modelu je torej FDO Trgovine Merkur ocenjeno kot srednje primerno za reaktivacijo. V zadnjem letu po našem terenskem evidentiranju (ki je tudi osnova za naše vrednotenje) se je območje trgovine lastniško razdelilo – prodano je bilo večjemu številu manjših lastnikov. Popolnoma opuščeno območje se v zadnjih mesecih le postopoma oživlja in tak parcialni pristop potrjuje ugotovljene razmere na območju – prisotnost različnih ovir pri prenovi in ponovni oživitvi.

5 Sklep

Celovita obravnava degradiranih območij, še posebej funkcionalno razvrednotenega prostora, vključuje tudi analizo primernosti za njihovo prenovu in ponovno oživitev. Ugotovljamo, da je bilo 69 % vseh obravnavanih FDO ocenjenih kot primernih oz. srednje primernih za reaktivacijo, upoštevajoč njihovo površino pa je takih območij 45 %. Rezultati vred-

Slika 8: Pri popolnoma opuščeni trgovini Merkur (Maribor) (a) smo po prodaji večjemu številu manjših lastnikov v zadnjem obdobju pričeli postopno oživitvi (b) (foto: Tatjana Kikec).

notenja FDO so temelj oziroma ena ključnih usmeritev za ustreznejšo prostorsko usmerjanje investicij, podprtih s strani industrijske, regionalne in lokalne razvojne politike, saj ta območja predstavljajo velik (neizkoriščen oz. slabše izkoriščen) prostorski razvojni potencial, njihova ponovna uporaba pa prispevek k bolj smotrnemu načrtovanju umeščanja dejavnosti v prostor in trajnostnemu prostorskemu razvoju. Opredelitev prednostnih območij za reaktivacijo s predstavljenim modelnim pristopom daje odločevalcem na vseh ravneh usmeritve pri odločanju in ukrepanju ter nazorno, vsebinsko in prostorsko opozarja na razvojni prostorski potencial. Omogoča predvsem hiter pregled oz. oceno večjega števila območij za lažje strateško odločanje.

Predstavljeni sistem opredeljevanja območij za prednostno reaktivacijo je prva usmeritev odločevalcem ob obravnavi FDO oziroma neizkoriščenega degradiranega prostora, za poznejšo dejansko reaktivacijo pa je potreben projektni pristop, ki upošteva uveljavljene načine vključevanja relevantnih deležnikov.

Dr. Simon Kušar, izr. prof.

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Aškerčeva cesta 2, 1000 Ljubljana

E-pošta: simon.kusar@ff.uni-lj.si

Dr. Barbara Lampič, v. zn. sod.
Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Aškerčeva cesta 2, 1000
Ljubljana
E-pošta: barbara.lampic@ff.uni-lj.si

Opombe

^[1] Kategorizacija naselij je bila povzeta po publikaciji Mestna naselja v Republiki Sloveniji, 2003 (internet 2).

Zahvala

Projekt Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitve ažurnega registra (V6–1510) je potekal v okviru ciljnega raziskovalnega programa, sofinancirala pa sta ga Agencija RS za raziskovalno dejavnost ter Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo.

Viri in literatura

Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij, izvedba pilotnega popisa in vzpostavitve ažurnega registra. Gradivo projekta 2017, dostopno na Oddelek za geografijo Filozofska fakulteta, Ljubljana.

Ferber, U., in Grimski, D. (2002): *Brownfields and redevelopment of urban areas*. Dostopno na: <http://www.commonforum.eu/Documents/DOC/Clarinet/brownfields.pdf> (sneto 21. 12. 2015).

Internet 1: www.southeast-europe.net/document.cmt?id=457 (sneto 19. 6. 2016).

Internet 2: http://www.stat.si/doc/pub/mestna_naselja_slo_03.pdf (sneto 30. 5. 2017).

Internet 3: <http://sobotainfo.com/novica/lokalno/dela-na-objektu-druzbene-prehrane-prehrane-koncno-stekla/128711> (sneto 22. 3. 2017).

Internet 4: http://www.pomurec.com/vsebina/38850/V_objektu_propadajoce_Druzbene_prehrane_kmalu_sodobni_center_ponovne_uporabe (sneto 22. 3. 2017).

Petríková, D., in Finka, M. (2006): *Brownfield Redevelopment Planning – Territorial Conditions*. *Brownfields Handbook*. Dostopno na: http://fast10.vsb.cz/lepob/index1/handbook_eng_screen.pdf (sneto 19. 6. 2016).

Vojvodíková, B., Potužnik, M., in Bürgermeisterová, R. (2011): The database on brownfields in Ostrava (Czech Republic): some approaches to categorization. *Moravian geographical reports*, 19(4), str. 50–60.